

Mária és Márta

A
református
nők lapja

Megjelenik negyedévente

m a g a z i n

XXIV.
évfolyam,
2025 / 3

A Könyvek könyve

Az ige mellett

A leghasznosabb olvasmány
(Kürti Éva)

3. oldal

Jegyzet

Út a megismeréshez (Bustya Sándor) 5. oldal
Emlékezés egy csendes, szelíd bizonyágtételre
(Zöld György) 6. oldal

Irodalom

Varga László: A Bibliám

7. oldal

Interjú

Ott kell lennünk a jó hírrel
(Simon Virág)

8. oldal

Bibliával a katedrán

(Korondi Kinga)

10. oldal

Kutatni az írásokat (Korondi Kinga) 12. oldal

Elmélkedés

Ki írta a Bibliát?

(Kató Szabolcs Ferencz)

14. oldal

Portré

Mary Jones (Berekméri Melinda)

16. oldal

Gyerekkoldal

17. oldal

Keresztretjévény

18. oldal

Receptek

19. oldal

Olvasom, hogy a Smithsonian National Museum of American History gyűjteményében megtekinthető az a Biblia, amely 1917-ben megmentette egy fiatal brit katona életét az I. világháború francia frontján. Az élet nemcsak szép, de példamutató is.

Maria Mioara Sár egy marosvásárhelyi német autómárka-kereskedés marketingese. Évente legalább kétszer megkeres, az iratterjesztésünktől 15-20 magyar nyelvű Bibliát vásárol. Ezeket a Bibliákat magyar személyeknek eladott gépkocsiba helyezik, azzal a céllal, hogy Isten jelenléte oltalma legyen az utazóknak. De elégséges-e, ha csak jelen van a Biblia zsebünkben, autónkban, könyvespolcunkon? Bustya Sándor jegyzete a bibliaolvasás fontosságára szeretne ráébreszteni. Kürti Éva lelkipásztornő elmélkedése a Biblia hasznosságát támasztja alá igei üzenettel.

Zöld György nyugdíjas lelkipásztor emlékezik a szoba falára felakasztott hímzett igeversekre, amelyek régen Isten üzenetének egyszerű eszközei voltak. Ma a közösségi hálók üzenőfalain számtalan tetszetős, lélekhez szóló üzenettel találkozunk. Jakab István egyházkerületi missziói előadó, a vele készült interjúban, figyelmünket az olvasandó igemagyarázatokra irányítja.

A Biblia olvasása, megértése nem egyszerű feladat: nem mindig van kitartásunk a rendszeres igeolvasáshoz, vagy akár nem értjük, esetleg félreértjük, azt amit olvasunk. Korondi Kinga munkatársunk Sógor Orsolya Erzsébet Gyöngyi vallástanárral készített interjút azokról a módszerekről, amelyeket a vallástanításban használ az oktató, hogy a gyermekeket bevezesse a Biblia világába. Magdó Sándor informatikus arról vall, hogy egy racionális, természettudományos beállítottságú ember hogyan és miért tanulmányozza a Bibliát.

A teljes Biblia 776 nyelven olvasható. Mi ma magyarul olvashatjuk. Eredetileg más nyelven írták a Szentírást. Kató Szabolcs Ferencz teológiai tanár cikkében ismerteti velünk a Biblia-írás történetét.

A Mária és Márta Magazin idei harmadik lapszáma a Szentírásról szól. A fent ajánlott írásokon kívül a megszokott rovatok is valamilyen módon az Isten ígését tartalmazó Könyvet állítják a fókuszba, emberek, élettörténetek, rejtvény, eledel kapcsán. Olvassuk el ezeket a történeteket, azzal a vágygal és elhatározással, hogy a Biblia, az isteni üzenet ugyanúgy személyes életünk történetének formáló eszköze legyen.

• BORSOS MELINDA

Mária és Márta magazin 2025 / 3

A leghasznosabb olvasmány

„A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre.” (2Tim 3,16)

Abraham Lincoln a következőket mondta a Szentírásról: „Erre a nagyszerű könyvre nézve nem tudok mást mondani, minthogy ez a legnagyobb ajándék, amely az emberiségnek adatott. Mindazt a jót, amelyet a Megváltó adott ennek a világnak, ezen a könyvön keresztül közölte velünk Isten.”

A teljes Írás Istentől ihletett, Istentől sugalmazott. És ez nemcsak annyit jelent, hogy Isten inspirálta, hanem Isten lehelte. Ahogy annak idején életet lehelte az emberbe, úgy lehelte Lelkét a leírt szóba. Így lett az ember élő lélek, és így lett a Biblia élő igévé. Ezért igaz az Írásokra, amelyeket Jézus mondott, hogy „az ég és a föld elmúlnak, de az én beszédeim soha el nem múlnak” (Mk 13,31). Isten lehelte könyv tehát a Szentírás, élő és ható,

elhat az emberi lélek és szellem, izületek és velők szétválásáig, és képes megítélni az emberi szív gondolatait és szándékait (Zsid 4,12). Az Írás minden szavában Isten Lelke lüktet, nem pusztán betű az – amely, ha csak betűként kezeljük, öl – hanem Lélek, amely megelevenít, és amely sosem tér Istenhez üresen vissza, hanem megcselekszi azt, amiért Isten küldte (Ézs 55,11).

Az Írás él. Amikor felnyitjuk vagy hallgatjuk, Isten lehelete munkához lát szavain keresztül, és hatni kezd gondolkodásunkra, érzéseinkre, tetteinkre. Nem hiába kiált fel a próféta: „nem olyan-e az én igém, mint a tűz, (...) mint a sziklazúzó pöröly?” (Jer 23,29)

A Szentírás hasznos. Tudunk-e úgy tekinteni rá, mint ami gyarapít, gazdagít, profitot és előmenetelt hoz az életünkbe? A Biblia ma is a világ legolvasottabb könyve, és éppen azért, mert milliók tapasztalták hasznát. Évente több mint 100 millió példányt is eladnak belőle. A Szentírás a legtöbbször ellopott könyv címet is kiérdemelte. Ilyen a Szentírás, igazi bestseller. Teljes egészében 776 nyelvre van lefordítva, bizonyos részei pedig 3756 nyelven ismertek, mert hasznos. Mire is?

Hasznos a tanításra, feddésre. Ez a két kifejezés a helyes elméleti tudást, a doktrínát célozza meg. Tiszta és világos elméleti tudásunk kell legyen Istenről, a világról és az emberről. Ennek megszerzésére hasznos a Szentírás. A tanítás azonban magába foglalja a feddést is, amit úgy is fordíthatnánk, hogy megmustrál, megvizsgál vagy helyreigazít. A Szentírás hasznos arra, hogy életünket és viselkedésünket görcső alá vegye. Úgy tanít, hogy közben megvizsgál, tükröt tart elénk és helyreigazít azokban a dolgokban,

amelyek a doktrína világosságában napfényre kerültek.

Hasznos a megjobbításra és az igazságban való nevelésre. Az elmélet után jön a gyakorlat, ugyanis a megjobbítás szó helyreigazítást, korrekciót jelent. Azt, hogy újra egyenesbe hozunk valamit. Hányszor szeretnénk dolgainkat újra egyenesbe hozni, hányszor van szükség a mindennapi életünkben korrekcióra! Arra, hogy kijavítsuk beszédünket, hibáinkat, rossz döntéseinket, hogy napról napra önmagunknak egy jobb változata legyünk. Ebben viszont gyakorolnunk kell magunkat, erről szól az igazságban való nevelés. Az angol *training* kifejezés jól sugallja, hogy a nevelés edzést, gyakorlást is jelent, az elméleti ismeret folyamatos gyakorlatba ültetését. Erre is hasznos hát az Írás, hogy megjavuljunk, és addig gyakoroljuk magunkat ebben az újfajta életben, amíg tökéletes nem lesz az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített.

A teljes Írás hasznos. Hangsúlyos ez a *teljes* jelző. A kiragadott, a saját véleményem alátámasztására alkalmazott Írásrészlet nem hasznos, sőt káros lehet. A teljes Írás ihletett Istentől, az egész Írás tanítását kell ismernem és alkalmaznom. Figyeljük meg, hogy Jézus megkísértésének történetében a Sátán milyen ravaszul hivatkozott kiragadott Írásrészletekre. Ám Jézus a teljes Írassal válaszolt, mert a teljes Írásban az is meg van írva, annak az ellenkezője is, amit a Sátán kiragad belőle, hogy törbe csaljon, szétszakítson, vagy tévútra vezessen. Sose tévesszük szem elől, hogy a *teljes* és csakis az *egész* Írás hasznos a tanításra, intésre, megjobbításra és az igazságban való nevelésre.

• KÜRTI ÉVA

Herjeczki Géza

Az Ige rabja

Beszédeid már végleg velem maradnak.

Elmúlhat ég és föld, változhat minden változó,

Elhagyhat testem is – földből való –

de szavaid velem maradnak.

Most már az Ige rabja lettem önként és örömmel,

múlik tovább az elmúlándó.

De megmarad mi változatlan, s a szívem Tiéd örökre.

A kegyelem csillagjegyében

A következő negyedévben arra a hónapra, amelyikben születél, horoszkóp helyett egy Igét kínálunk a kegyelem csillagjegyében: „*És új éneket énekeltek, amely így hangzott: Méltó vagy, hogy átvedd a könyvet, és felnyisd pecsétjeit, mert megöltek, és véred által megvásároltál Istennek minden törzsből, nyelvből, népből és nemzetből, és királysággá és papokká tetted őket a mi Istenünknek, és uralkodnak a földön.*” (Jel 5,9-10)

Január

„Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy eltöröljem a törvényt vagy a prófétákat. Nem eltörölni, hanem betölteni jöttem. Mert bizony mondom, hogy amíg az ég és a föld el nem múlik, a törvényből egyetlen ióta vagy pontocska sem vész el, míg minden be nem teljeseedik.” (Mt 5,17-18)

Február

„...úgy lesz az én beszédemmel is, amely számból kijön. Nem tér vissza hozzám üresen, hanem megcselekszi, amit akarok, és eredményes lesz ott, ahová elküldtem.” (Ézs 55,11)

Március

„Mert Isten beszéde élő és ható, és élesebb minden kétélű kardnál, és elhat a szívnek és léleknek, az ízületeknek és a velőknek megoszlásáig, és megítéli a szív gondolatait és szándékait.” (Zsid 4,12)

Április

„Igéd mécses a lábam előtt, és ösvényem világossága.” (Zsolt 119,105)

Május

„Krisztus beszéde lakozzék bennetek gazdagon, minden bölcsességgel tanítsátok és intsétek egymást zsolttárok, dicséretekkel, lelki énekekkel. Szívetekben hálaadással énekeljétek az Úrnak!” (Kol 3,16)

Június

„Az Isten útja tökéletes, az Úr beszéde szíinigaz. Pajzsa ő mindazoknak, akik hozzá menekülnek.” (2Sám 22,31)

Július

„Mert amiket régen megírtak, a mi tanulságunkra írták meg, hogy állhatatossággal és az Írások vigasztalása által reménységünk legyen.” (Róm 15,4)

Augusztus

„Ajkának parancsától el nem távoztam; szája beszédeit törvényemként őrzöm.” (Jób 23,12)

Szeptember

„Azért vessetek el minden undokságot és a gonoszság sokaságát, és szelíden fogadjátok a belétek oltott igét, amely megtarthatja lelketeket.” (Jak 1,21)

Október

„Ezért azt mondd nekik: Így szól az én Uram, az Úr: Egyetlen szavam sem késik tovább. Minden szó, amelyet mondok, meglesz, azt mondja az én Uram, az Úr.” (Ez 12,28)

November

„Ő pedig ezt felelte: Meg van írva: nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Isten szájából származik.” (Mt 4,4)

December

„És azt mondta nekem: E beszédek megbízhatók és igazak, és az Úr, a próféták lelkének Istene küldte el angyalát, hogy megmutassa szolgálóinak őket; ennek hamarosan meg kell történnie. Íme, hamar eljövök. Boldog, aki megtartja e könyv prófétai beszédeit.” (Jel 22,6-7)

La vita è bella

1917-ben, az első világháború francia frontján egy fiatal brit katona, Leslie Friston zubbonyzsebében egy kis Bibliát hordott. Édesanyjától kapta indulás előtt, ahogy sok más katona is. Az Újszövetség zsebméretű kiadását gyakran vitték magukkal a frontra lelki kapaszkodónak... vagy épp babonás védelemként. Egy tűzharc során Fristont mellkason találta egy lövedék. De életben maradt. A golyó megakadt a Bibliában. A kis könyv lapjai felfogták a becsapódást, és megmentették az életét. A sérült könyvet, benne a golyóval, élete végéig megőrizte. Ma is látható a Smithsonian National Museum of American History gyűjteményében.

Sok hasonló történet kering a háborús évtizedekből, némelyik legenda csupán, de Friston esete dokumentált. És még ha nem is mind bizonyítottak, hihetők, ugyanis a sok lapból álló, zsebben viselt Újszövetségek valóban képesek lehetnek megállítani egy távolabbról leadott lövedéket. És természetesen a Biblia sokaknak nemcsak fizikailag, hanem lelkileg is megmentette az életét. Egy-egy vers, egy gondolat, egy kis remény – épp akkor, amikor legnagyobb szükség volt rá. Leslie Friston pedig hazatért, családot alapított, és hosszú, Biblia által óvott életet élt, mert az élet szép.

- k2 -

Út a megismeréshez

Mintegy hat-hétezerre tehető a világon beszélt nyelvek száma, a teljes Biblia viszont csupán 776 nyelvre van lefordítva. Első hallásra azt gondolnánk, hogy ez nagyon kevés. Árnyaltabbá válik a kép, ha hozzátesszük azt az információt, hogy e 776 nyelv valamelyikén beszél a Föld lakosainak a 80 százaléka. (Ennek egyszerű a magyarázata: nagyon sok nyelvet kevesebb mint háromezer ember beszél.) Öt ember közül tehát négy anyanyelvén olvashatja a teljes Szentírást. Ha azt is figyelembe vesszük, hogy az össznépszerűség 98 százaléka – ha nem is teljes egészében, de – a Biblia bizonyos részeit anyanyelvén olvashatja, akkor bizony inkább csodálkozásra, mintsem elégedetlenségre van okunk. A bibliafordítók célja az, hogy az olvasók ismerjék meg Istent, találkozzanak vele, és ezáltal megváltozzon az életük.

A magyar nyelvű Biblia nyomtatásáról és a Szentírás tanulmányozását segítő kiadványok terjesztéséről külföldi testvéreink gondoskodtak a kommunizmus évtizedei alatt. Hogy megismerjük Istent, és megváltozzon az életünk – ez a szándék vezérelte őket is, a Biblia pedig nyilvánvaló eszköz ehhez. Fontos, alapvető eszköz, de önmagában elégséges-e a cél eléréséhez?

„Van olyan testvérünk, aki évtizedek óta jár ebbe a gyülekezetbe, de élete egy szikrányit sem változott ez idő alatt” – hallom az egyik igehirdetésben, és ámulok. Hogyan lehetséges ez? Miért nem látszik meg életünkön, hogy bibliaolvasók, igehallgatók vagyunk?

Philip Yancey amerikai teológus főiskolai éveire visszatekintve említi meg önéletrésében, hogy minden hallgató kapott egy példányt a hatvanhat oldalas „bibliai alapelvre épülő” szabályzatból, amely szerint tilos volt bowlingozni, táncolni, kártyázni, biliárdozni, nyilvános pályán korcsolyázni, moziba járni, bokszt

és birkózást nézni, sőt opera- és más zenés előadáson is részt venni, „*ha ahhoz balett, tánc vagy pikáns dalszöveg társul*”, kerülni kellett az olyan zenét, amely a meglehetősen ködös megfogalmazás szerint „*nem áll összhangban a keresztyén tanúságtétellel*”. A női hallgatók nem hordhattak nadrágot, kivéve néhány tevékenységhez, de akkor is csak a szoknya alatt, amely – az első évben – szigorúan térd alá ért. „*A teológián a kálvinizmus apró részleteiről folytatunk polémiát, meg szoknya- és hajhosszakát méricskélünk*” – írja megkeseredve.

Isten megismerésében nem jutunk tovább a parancsolatok és tiltások felsorolásánál, az életvitel megváltoztatását pedig leginkább másoktól várjuk el? „*Ti azért kutatjátok az Írásokat, mert úgy vélitek, hogy azokban van az örök életetek (...)*” – figyelmezteti Jézus a mindenkori farizeusokat, majd megdöbbenő megállapítást tesz: – „*de ti nem akartok hozzám jönni, hogy életetek legyen!*” (Jn 5,39). Miért is nem? Mert könnyebb szigorú rendszabályokat, elméleteket alkotni, alapelveket lefektetni, a magunk igazát védelmezni, mások életterét korlá-

Leleszi Balázs Károly

Útjelző

Mikor már az észörjítő kérdésekre nem érkezik válasz, és a mélysötétben csak sodródnak tova a megtört szívek: egyetlen fény maradt, amely útjelzővé válhat: egyetlen fénysugár, amely még mindig ragyog: az Ige.

Ez idő tájt Erdélyben, szintén teológusi körökben, olyan vélekedésnek adtak hangot, hogy nem lehet keresztyén nő az, aki a körmét vagy a szemhéját festi. Pár évtized elteltével megmosolyognánk ezt a kijelentést, ha nem adna aggodalomra okot, hogy manapság is születnek ehhez hasonló ítélezések. Bár a hajfestés immár annyira elfogadottá vált, hogy már-már az ápolt külsőhöz tartozó követelményként tekintünk rá, nem olyan egyértelmű a megítélés a színes harisnya, a műköröm, a tetoválás vagy a pirszing tekintetében.

Hát ebben áll a keresztyénségünk? Bibliaolvasókként ilyen „alapelvet” fogalmazunk meg?

tozni, mintsem elfogadni, elhinni, hogy Jézus az út, az igazság és az élet, és csakis általa lehet megismerni Istent. Hit nélkül a Biblia csupán egy irodalmi alkotás, erkölcsi tanítás, szabályok, történetek és példázatok gyűjteménye, a művészek kiapadhatatlan ihletforrása. Hittel olvasva ennél jóval több: az Isten megismeréséhez és a mindennapi megújulásunkhoz vezető út. Aki ezen indul el, annak nem kell attól tartania, hogy elutasításban lesz része. Jézus maga mondta: „*Aki hozzám jön, azt semmiképpen nem taszítom el*” (Jn 6,37).

• BUSTYA SÁNDOR

Emlékezés egy csendes, szelíd bizonyágtételre

Köztudott dolog, hogy hasznos és fölösleges tárgyak, dolgok sokasága vesz körül bennünket. Mi, férfiak, egy-egy csavart vagy rozsdás alátétet is felvesszünk, azzal a megjegyzéssel, hogy „még valamikor jól foghat”. Közben észre sem vesszük, hogy folyamatosan gyarapítjuk a gyűjteményt. A nőknél egy-egy repedt tányérral vagy csészével szokott így lenni. Csak hasonlítunk egymásra! Addig nincs is semmi gond, amíg valamilyen fordulat miatt – például nyugdíjazás – selejtezni nem kell, mert a fentiek mellett ilyenkor előkerül egy adag fölöslegesnek tűnő gyűrött fénykép, több kedves, régi üdvözet, gyermekeink első ruháskáái stb., és minden, ami eddig a fiókban csendben lapult, hirtelen beszélni kezd.

Hihetetlen, hogy szavak nélkül mennyi mindenre tud és kezd emlékeztetni az addig néma tárgy. A kapcsolásban, az idő szorítása miatt – mert mindig időhiányban szenvedünk –, bizony gyakran összevegyülnek a dolgok, és a haszonelvűség felgyorsult világában sokszor marad a rozsdás alátét, és repül az egyedi, a fölöslegesnek tűnő értékes kincs. És ott van a sok könyv között az apró betűs, műanyag fedelű, zsebbe csúsztatható, titokban hatvan-hetven éve behozott Biblia, amit már évek óta szemüveggel sem tudok olvasni, de ha felnyitom és lapozni kezdem, ott vannak a különböző színnel aláhúzott sorok, az Ó- és Újszövetség általam valamikor kiemelt versei és az a sok-sok jel: csillag, karika, kereszt, alul, felül, a szélen, a sarokban, amelyek betű nélkül is beszélnek. Akkor, hatvan-hetven évvel ezelőtt, nem mindenkinek adatott meg, hogy saját Bibliája legyen, de a Lélek sodrását nem lehetett bilincsbe zárni. Ézsaiás 55,10-11-ben olvasuk: „mert mint leszáll az eső és hó

az égből, és oda vissza nem tér, hanem megöntözi a földet, és termővé teszi azt, (...) így lesz az én beszédem, mely számból kimegy, nem tér hozzám üresen, hanem megcselekszi, amit akarok”.

Milyen nagy ajándék volt, ha egy ifjú szívében a bibliaórán vagy istentiszteleten megtörtént az ige általi személyes megszólítás csodája! Ennek már természetes folytatása volt az, ha gyorsra vagy vászonra, szemet is gyönyörködtető formában rávarratott a megszólító ige. Sok száz ötéssel így lett/lehetett hitvallássá, naponként megszólaló intellemmé sérülékeny anyagon az örökké élő ige.

Ha a virágok közé hímtett igével a kézimunka az ágy mellett, a falon volt, mint nálunk is, akkor a játékban vagy a neki való munkában megfáradt, már olvasni is tudó kis-kamasz vagy felnőtt lefekvéskor nem a tévé által sugárzott dühöngő, torz képek látványával zárta a napot, hanem egy megbékéltető, bátorító ige biztatásával: „Hagyjad az Úrra a te utadat, és bízzál benne, majd ő teljesíti” (Zsolt 37,5). Reggel a nehezen ébredő, szeméit dörzsölő gyermek vagy felnőtt előtt biztató irányjelzőként az első képek egyike egy másik igés varrottas szavai voltak, lehettek: „Azért akár esztek,

akár isztok, akármit cselekesztek, mindent az Isten dicsőségére műveljétek” (1Kor 10,31).

Milyen egyetemes kitekintéssel hívogatott a harmadik varrottas: „Figyeljétek reám, én népem, és reám hallgassatok, én nemzeteim!” (Ézs 51,4). Időnként természetesen, a takarításhoz igazodva, cserélődtek ezek a varrottasok. Így őrizzük féltő szeretettel ezt az igés örökséget, amit édesanyánk lánykorában (75-80 éve) hímtett, és amely mellett oly sokszor tértem nyugovóra és ébredtem én is. Számomra e három igevers a csendes, hiteles bizonyágtétel megvallásának szerény esete. Az eddigieken túl hiszem, hogy egy-egy igevers a Lélek csodajaként, valamilyen formában, akár egy egész gyülekezet emlékeztető bizonyágtételévé válhatott. Példaként említem a marosvásárhelyi Vártemplom úrasztala alatti perzsaszőnyegét, amelyen alkalomról alkalomra a 126. Zsoltár 3. versével emlékeztet: „Hatalmasan cselekedett velünk az Úr, azért örvendezünk”.

Amikor 1982-ben Mezőköbükúton, később Rettegen, Vajában és Göcsön a gyülekezet lányával, asszonyaival imahétre igés varrottásokat készítettünk, bizonyos mértékben hasonló cél vezérelt: a hirdettet, meghallott, befogadott igét kivinni a templom falai közül, és elsősorban az otthonokban tovább is adni azt.

Visszatérve a bevezető gondolatához: a fölösleges, romlandó, terhes dolgoktól szabadulni kell, de az örök érvényű ajándékot, a kereső, hívogató igét féltő szeretettel őrizzük szívünkben! A megtapasztalt örömtől alkalmas formában osszuk meg másokkal is, hogy a megáldott életünk áldássá lehessen (1Móz 12,2)!

• ZÖLD GYÖRGY

Varga László

A Bibliám

(részlet *A fegyencélet fintorai* című visszaemlékezésből)

Régebben, a papok sorozatos le-
tartóztatása idején, elgondolkoztam
azon, ha én valamikor börtönbe ke-
rülnék, milyen könyveket vinnék
magammal.

(Tudtuk, hogy Kossuth Lajos is, a
kommunisták is mennyit művelődtek
a börtönben. Ki gondolta volna,
hogy létezik olyan politikai börtön,
ahol egy tenyéryni papírdarabkáért,
de még egy cipőtápra mézdarabbal
felfirkált versikéért is szigorú bünte-
tés jár?)

Én tehát még annak idején kita-
láltam: sok könyvet nyilván nem
vihetek. De ott van a Nestle-féle görög
Újszövetség. Kicsi, 10x15 centis
nagyságú, puha fedelű, hártypapíros
könyvecske. Elsősorban Biblia. Az-
után görög. (Újszövetséges doktorje-
lölt voltam, a bibliai görög nyelv
volt a mindennapi kenyerem.) Végül
30 oldal bevezetője van németül,
angolul és latinul. 30 oldal elég egy
nyelv gyakorlására.

Az én letartóztatásom nagyon
udvariasan történt. A házkutatás alatt
három órán át ültem egy széken,
szemben az íróasztalommal, ame-
lyen még aznap este is dolgoztam a
doktori tézisemen, rajta kinyitva a
kis Nestle. Eszembe jutott régi el-
gondolásom. Megkértem az őrna-
gyot: magammal vihetném? Hogyne
– volt a természetes válasz, s én be-
tettem vékony – utólag: kétségbeejtő
tapasztalatlansággal vékony – háti-
zsákomba. Hogy aztán a Szeku
előszobájában ugyanolyan természe-
tességgel dobják vissza a zsákomba,
s le a raktárba.

A raktárban bármije lehetett az
embernek, meg is őrizték. A Szovjet-
ből hazaengedett rabokat gitárral,
rádióval, nagy bőröndökkel hozták
be, az mind ott porosodott. A cellá-
ban nem lehetett látni belőlük sem-
mit. De időnként, úgy félévenként,
levitték az egész cellát a raktárba, ott

mindenki ellenőrizhette a csomagját,
kicsérélhette elszakadt ingét, törül-
közőjét, ha volt mivel, majd alapos
motozás után vitték vissza őket a
cellába. Más börtönbe költöztetésekor
pedig le kellett adni a rabruhát, min-
denki a saját ruhájában, saját cso-
magjával utazott, az új börtönben
mindent le kellett adni, a csomag
ment a raktárba.

Így történt, hogy néhány héttel
Szamosújvárra vitelem után
„csomagrevízióra” vittek. Nem volt
ott semmi dolgom, azonnal elővet-
tem a Bibliámat, s míg a többi a hol-
miját rendezte, kikerestem néhány
igét. Még az ór is odajött, kíváncsian
nézegette.

Visszatértünk után vágott belém a
gondolat: én ezt most felhozhattam
volna! Azután hónapokon át, ször-
nyű betűszomjamban rögeszmesze-
rűen ismételtettem magamban: mo-
tozásnál soha nem tapogatják a há-
tam közepét. Ha becsúztatom az
ingem alá, nem veszik észre. A szal-
mapárnánk ritka zsákvászon tokja
vastag madzaggal van bekötve, azt
ki tudom bontani és visszakötni. A
szalmában nem kutatnak. Éjjel az

öröknek tilos a cellába belépni. (Ez
hét év alatt egyszer sem fordult elő.)
Tehát éjjel nyugodtan olvashatnám.
És én, számár, mindezt elmulasztot-
tam!

Aztán a következő csomagrevízió
alkalmával gondolkodás nélkül, a
holdkórosok biztonságával, végre-
hajtottam.

Háromszor vettem ki a csomag-
ból, kétszer tettem vissza, akadályta-
lanul. Összesen több mint két évig
volt nálam. A villanykörte egész éjjel
égett az ajtó felett, s én a közvetlen
alatta lévő legfelső ágyat választot-
tam – az volt a legrosszabb, senki
sem óhajtotta –, ott a fal felé fordul-
va úgy olvashattam, hogy a szom-
szédaim sem vették észre, a besúgók
se láthatták. Sajnos, keveset. A hét
órai engedélyezett alvásból nem volt
erőm sokat elloponni az olvasásra.

De az biztos, hogy még egy gö-
rög, de talán még magyar Bibliát
sem igen olvasgattak a román börtö-
nökben.

Néhány jó barátom tudott róla, s a
hideg is rázta őket, egyik sem óhaj-
totta a kezébe venni.

Egy költözéskor összekerültem
Dobri János teológiai tanárral, volt
cserkészparancsnokommal, s oda-
súgtam: fedezz, hogy a csomagba
tehessem a Bibliámat. Elképedt, az-
tán valamiért olyan szócstatát kezdett
az örrel, hogy oda kellett mennem, s
oldalba üssem, hagyja már abba, rég
kész vagyok. (Elég volt kirántani az

előkészített zsákból és a kibontott hátizsákra tenni, már legális volt a megléte.)

Egy kemény kutatás alkalmával, a legkeményebb, veréses időben egy őr kibontotta a párnámat, és bele-nyúlt. A szalma megőrizte a keze nyomát. Ellenőriztem: a keze két centire ment el a Biblia felett. Nem tudom, mi történt volna, ha megmozdítja az ujját és rátapint. Isten megőrzött: nem mozdította meg.

Utolsó évben vittek vissza Désről Szamosújvárra, s én újra bevittem a Bibliámat, pedig tudhattam volna, hogy most nem olyan idők járnak. Kezdődött az „átnevelés”, hét szeme volt a besúgóknak. Alig mertem néha elővenni. De egyszerű büntetések már nemigen voltak. Egyik unalmas délután a legszabályosabb helyzetben beszélgettünk, mikor berobbant a legundokabb őr. A fejem felől valaki, aki illegálisan pihent a felső ágyban, a szokott módon a másod-

perc tört része alatt leugrott, az őr csak a mozdulatot láthatta, azt már nem, hogy ki volt. Nekem szökött, hogy ki volt. Ez teljesen szabálytalan és szokatlan kérdés volt, természetes volt a válasz, hogy nem láttam. Kérdi mellettem Redzsepet, az Ada Kaleh-i török hodzsát, ugyanúgy felel. Erre mindkettőnk felír büntetésre. Nevettünk, ilyen bűnért még senkit nem büntettek meg, nem voltunk kötelesek egymást besúgni, de még a hivatásos besúgó se felelt volna nyilvánosan ilyen kérdésre. Legnagyobb meglepetésünkre pár nap múlva megkaptuk az ötnapi büntetőcellát. A hodzsza – remek ember – olyan dühös volt, hogy valamért keményen összekapott az őrrel, s külön büntetesként átvittek három napra a rettegett harmadik épületbe, márciusban egy olyan pincébe, melyet közvetlenül azelőtt betonoztak és meszeltek. Ha kinyitottuk az ablakot, fagyunk meg, ha bezártuk, ru-

hánk, pokrócunk, minden megtelt vízzel. Szerencsére már jó edzett rabok voltunk, én törökül tanultam, ő magyar népdalokat – kibírtuk a három napot. Mikor végre boldogan „haza” mentünk, tragikus arccal fogadtak: kutatás volt, nyilván besúgtak, kibontották a párnámat, megkapták a Bibliát, nem lehetett letagadni, kié volt az ágy.

Ez az isteni gondviselés: Ha a cellában vagyok, akár az épületbeli büntetőcellában, nem lehetett volna az ügyet eltussolni. Ha egy papírcetliért sötétzárka járt, mi járt volna egy egész Bibliáért? Valószínű, abban a hangulatban a politikai tiszt okosabbnak látta nem venni róla tudomást. A mai napig senki nem kérdezett tőlem semmit a Bibliáról. Legfeljebb régi rabtársaim, még itthon is hidegleléssel. De Isten még ilyen rendkívüli módon is meg tudja őrizni azt, aki bízik benne.

Ott kell lennünk a jó hírrel, ahol az emberek vannak

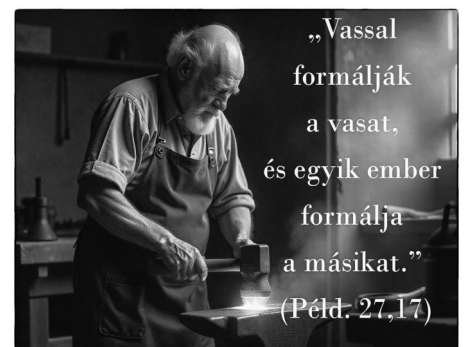
Az internet jó szolga, de soha nem lehet úr – fogalmaz Jakab István udvarfalvi lelkész, az Erdélyi Református Egyházkerület missziói előadója, amikor arról kérdezzük, hogy hogyan viszonyuljunk az online térben található igékhez, igemagyarázatokhoz.

– **Egyre inkább teret kap az online térben is Isten igéje, az igemagyarázatok, a bibliai idézetek. Milyen pozitív hozadéka lehet ennek?**

– Igen, érdemes pozitívan megközelíteni ezt a kérdést. Mindenekelőtt legyünk hálásak azért, hogy ma már az online világban is hirdetik Isten igéje. Ez olyan lehetőséget nyit meg, amely korábban elképzelhetetlen volt. Az ige ugyanis „élő és ható”, és az Úr nem köti magát egyetlen csatornához sem, hanem mindenhol, minden élethelyzetben, minden térben és időben meg tud szólítani, ahol az ember épp jelen van. Ilyenképpen az online tér is olyan hely, ahol az ige szól, szólhat, megszólíthat és hat. Tapasztalati tény, sok visszajelzés-

ből tudjuk, hogy sokak számára az internetes felületek jelentik az első találkozást a bibliai üzenettel, és innen vezethet út a személyes bibliaolvasáshoz, az imádsághoz, majd a gyülekezeti közösséghez is. Másoknak éppen az jelenti a lelki segítséget, hogy betegség, munka vagy élethelyzet miatt nem tudnak rendszeresen részt venni istentiszteleten, de így mégis kapcsolatban maradhatnak az igével. Az online térben elérhető tartalmak időben és térben is rugalmasak: bárhol, bármikor újra meghallgatható egy igehirdetés vagy egy magyarázat.

Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy mindez nem helyettesíti a gyülekezeti közösséget, hanem inkább

„Vassal formálják a vasat, és egyik ember formálja a másikat.”
(Péld. 27,17)

kiegészíti azt. A Szentírás, Isten üzenete ugyanakkor mindig az egyházban, a közösségben bontakozik ki igazán, hiszen Krisztus teste nem virtuális, hanem valóságos közösség. De éppen ezért az egyháznak is jobban élnie kell az internet nyújtotta lehetőségekkel. Nem elég, ha meg-

„Azok pedig, akik részt vesznek a versenyben, mindenben önmegtartóztatók. Ők azért, hogy elhervadó koszorút nyerjenek, mi pedig azért, hogy hervadhatatlant.” (1Kor 9,25)

várjuk, hogy valaki ránk találjon: nekünk kell jelen lennünk ott, ahol az emberek vannak, és vinnünk kell a jó hírt, az evangéliumot oda is, ahol az életük zajlik. Kierkegaard szavaival élve: „Te (Isten) nem csak olyan forrás vagy, amelyik engedi magát megtalálni. Te az a forrás vagy, amelyik maga indul el megkeresni a szomjazókat.” Az online misszióban is ez a feladatunk: nem passzívan várni, hanem kezdeményezően keresni azokat, akik szomjaznak az evangéliumot.

– **A közösségi háló egyaránt kínálja az ígérőt, a nyaralásról vagy a hétköznapi dolgokról szóló bejegyzéseket. Megmaradhat-e az ige a szívünkben, ha az csupán egy bejegyzés a többi között?**

– Ez valóban az egyik legnagyobb kihívás. Amikor a közösségi médiában fogyasztjuk (nem szeretem ezt a kifejezést, de mégis ebben az összefüggésben ez a találó szó) az ígét, könnyen úgy járunk, mint a magvető példázatában: a mag jó, de a talaj nem mindig alkalmas arra, hogy gyökeret eressen. Ha egy igeverv csak egy villanás a sok információ között, könnyen elsodorja a következő hír vagy kép. Ezért nagy fegyelemre van szükségünk. Az ige akkor tud igazán megmaradni a szívünkben, ha meg tud gyökerezni. Ehhez pedig időre van szükség, csendre, elmélyülésre. Például ha a nap kezdetén vagy végén tudatosan időt szánunk rá, nemcsak átfutjuk, hanem elcsendesedve, imádságban is

magunkhoz vesszük. Segít az is, ha leírunk egy gondolatot, amit magunkkal viszünk a napra, vagy ha egy közösségben, kiscsoportban megosztjuk, mi szólított meg bennünket. A görgetés helyett a megállás az, ami az ígét nemcsak szemünk elé, hanem szívünkbe is beülteti. Isten ígéje Jakab levelében óva inti az ige olvasóit, hogy ne legyenek „feledékeny hallgatók”. Ez gyakori kísértése minden ígével élő embernek, de ez az online térben különösen is nagy veszély.

– **Sokan Isten szavaként, bibliai üzenetként hivatkoznak emberi bölcsességekre, az igemagyarázat látszatát keltve. Miért ártalmasak ezek?**

– Azért veszélyes, mert összemosza az emberi gondolatokat az isteni kinyilatkoztatással. Református hitünk alapja a Sola Scriptura, vagyis hogy a Szentírás a hit és az élet egyetlen tévedhetetlen zsinórmértéke. Amikor valaki szép gondolatokat, aforizmákat vagy motivációs mondatokat Isten ígéjeként terjeszt, azzal elkeni az evangélium tisztaságát. Sőt meg is hamisítja azt! Így a Isten kegyelmi üzenete könnyen pusztán életvezetési tanácsá silányul, és az emberek nem Krisztushoz jutnak közelebb, hanem legfeljebb egy jó érzést kapnak egy számukra kedves üzenet által. Ráadásul, amikor kiderül, hogy egy idézet valójában nem is a Bibliából való, az a bizalmat is rombolja, hiszen sokan ezáltal az egész keresz-

tyén tartalmat kezdik hiteltelennek látni. Ezért fontos, hogy mindig a teljes szöveggörnyezetben olvassuk a Szentírást, Krisztusra figyelve, és ne tévesszük össze az emberi gondolatokat Isten kijelentésével.

– **Mire figyeljünk, milyen oldalakat keressünk, olvassunk, ha hiteles igemagyarázatot akarunk, és milyen módon olvassuk ezeket?**

– A legfontosabb, hogy olyan forrást keressünk, amely mögött látható felelősség és elszámoltathatóság van: ismert szerző, gyülekezeti vagy egyházi kötődés. A hiteles magyarázat mindig a bibliai szövegből indul ki, annak kontextusát veszi figyelembe, és Krisztushoz vezet, nem pedig önmagunkhoz. Érdemes olyan oldalakat, kiadványokat választani, amelyek hitvallásos alapon állnak, és összhangban vannak az egyház tanításával. De legalább ilyen fontos az is, hogyan olvassuk ezeket. Nem úgy, mintha szellemi gyorséteremben válogatnánk, hanem imádságos lelkülettel, odafigyelve, és lehetőleg rendszeresen, szakaszról szakaszra haladva (lásd: Bibliaolvasó kalauz). Jó, ha jegyzetelünk, ha visszakeressük az idézett igehelyeket, és ha a felmerülő kérdéseket meg tudjuk beszélni a lelkipásztorunkkal egy lelki, egyházi közösségben. Így válik az online igeolvasás is a gyülekezeti élet részeként valóban építővé.

Az online tér tehát lehet jó eszköz, amelyen keresztül Isten megszólítja az embert. De mindig emlékeznünk kell rá: a digitális világ csak kiegészítése annak a valóságos közösségnek, amelyben az ige hirdettetik és a sákramentumok kiszolgáltatnak. Az internet jó szolga, de soha nem lehet úr – azt a helyet csak Krisztus töltheti be a szívünkben és az egyházban. És nekünk, az egyháznak, kötelességünk jól használnunk ezt a szolgát: elindulni az emberek után, hogy oda vigyük az evangéliumot, ahol a szomjazók élnek és keresnek.

• SIMON VIRÁG

Bibliával a katedrán

Sógor Orsolya Erzsébet Gyöngyi vallás- és angoltanár egy nagyon piciny székelyföldi faluban, Kányádban él református lelkész férjével és öt gyerekével együtt. Igazgatja a helyi iskolát, és a székelyudvarhelyi Benedek Elek Pedagógiai Líceumban tanít.

– Hogyan emlékszik vissza a Bibliával való első találkozására?

– Gyerekkoromban télidőben az egyik nagymamám nálunk lakott. Rendszerint minden nap délután öt órakor elvonult, kinyitotta a Bibliáját, énekeskönyvét, és egy órán át térden imádkozott, vagy Bibliát olvasott. Ezzel a nagymamámmal aludtam, és lefekvéskor nem népmeséket hallottam tőle, hanem József történetét meg Mózesét, Jézusét. Az ő történeteiken nőttem fel. Ez egy olyan bevezetés volt az Isten világába, és annyira közel hozta hozzám, hogy számomra nem volt kérdés, hogy menjek-e vallásórára, illetve templomba. Mindig otthonosan éreztem magam abban a környezetben, ahol Isten ígéjéről volt szó. Miután nagymamám meghalt, egy pár évre rá álmodtam vele, és álomban azt mondta, hogy nekem akarja adni a Bibliáját. Így hát elkértem a nagynénemtől a régi kicsi Bibliát, és azóta ez az egyik legértékesebb tulajdonom.

– Mit jelent önnek a Biblia?

– A Biblia számomra egy olyan segítség, meg egy olyan táplálék, amely naponta eligazít abban, hogy mit gondoljak, hogyan döntsék, ki-

csoda számomra Isten, milyen kapcsolatban vagyok vele, miért jó kapcsolatban lenni vele. Etikai kérdésekben is irányít. Nincs olyan időszak az életemben, amikor Biblia nélkül éltem volna. Fiatalkoromban a barátnőmmel együtt kezdeményeztem az ifjúsági bibliaórákat, majd olyan áldott helyzetbe kerültem, hogy nagyon korán találkoztam vallásnevelési programokkal és olyan felnőttfoglalkozásokkal, mint a bibliodráma, amelyek által arra formálódtam, hogy a gyermekeknek, azoknak is, akiknek a környezetükben nincs Biblia, olyan spirituális élményt nyújthassak, amilyenben nekem volt részem.

– Hogyan vezeti be a Biblia világába azokat a gyerekeket, akiknek a környezetében nincs olyan modell, mint önnek a nagymamája?

– Említettem vallásnevelési programokat (Children and Worship, Godly play, Kett módszer), amelyek megtanítottak arra, hogy miként nyúljak szövegekhez, milyen kérdéseket tegyek fel a bibliai szövegek olvasása közben, akár magamnak, akár a gyermekeknek. A 23. Zsoltár alapján például a jó pásztornak a gondoskodását bemutatta,

állandóan kérdezni, nyitogatni kell a lehetőségeket a gyermekek előtt, az ő tapasztalataikra és igényeikre fókuszálva. Vajon mit csinál a jó pásztor, amíg a bárányok legelnek? Vajon hol lehet az a hely? Vajon hányan lehetnek a jó pásztor aklában? Vajon találkoztunk-e ezzel a pásztorral? E kérdések által a gyermekek eljutnak ahhoz a felismeréshez, hogy ha Isten olyan, amilyennek megismerik őt ezekből a történetekből, akkor szükségük van rá. Akkor keresniük kell ezt az Istent, és a keresés legjobb módja a bibliaolvasás, azaz történeteinek és tanításainak a meghallása. Az a cél, hogy megtörténjen a találkozás Isten és a gyermek között. Tulajdonképpen minden keresztyén vágya ez, hogy Isten szeresse, ott legyen az életében, választ adjon a kérdéseire. Hogy kik vagyunk, hogy szeretnek-e minket, hogy mit jelent a magány, lehetünk-e magányosok Istennel, hogy mit tegyünk, ha valaki megsért, vagy mit kezdjünk a bűnünkkel, amikor már a bűntudatunk is ébred, és rájövünk, hogy olyan természetünk van, amely által sikerül elrontanunk magunkban és magunk körül a dolgokat. És erre pont Isten a válasz, a megváltásával, a szeretetével. A lényeg az, hogy eljusson a gyermeknek nemcsak az elméjéhez, hanem a szívéhez is az Isten ígéje.

A bibliodrámas képzés során szintén sokat tanultam. Jelen lenni, részt venni egy történetben, és megtapasztalni azt, amit egy adott szereplő átélhetett egykoron, nagyon nagy érték és nyereség volt számomra. Teljesen más fényben láttam, értettem meg a kapcsolatokat, a viszonyomat Jézussal, Istennel, az ellenségeimmel. Kérdéseket vetett fel: vajon tényleg vannak ellenségeim? Hogyan tudok ezekben a kapcsola-

• Interjú

tokban létezni, és választ adni ezekre a kapcsolatokra? Azt tapasztalom, hogy nagyon hasznosak ezek a programok, és nem csak Istenről tanítanak, hanem maga Isten tanít. Egy olyan környezetet hozunk létre, adunk át Istennek, amelyben ő végzi el a munkát.

– Igazából az iskolában van a helye a vallásnevelésnek?

– Elsősorban a családé a feladat tanítani, nevelni a gyerekeket, illetve az egyházé. Mint Krisztus közösségének a központja, ott van a helye annak, hogy az ige határozzon meg közösségként minket. Ha akarjuk, ha nem, a gyerek mintákat tanul. Utána másokat, így tanul meg dolgozni, és amikor az értelme elkezd feldolgozni az információkat, akkor értelmezi azokat, meggyőződésekké alakulnak benne. Az én dolgom szülőként és tanárként az, hogy elvégezzem a rám bízott feladatot, tudva, hogy nem mi adjuk a növekedést, hanem Krisztus. Isten szava megteremt bennem azt a lehetőséget, hogy én újra és újra hozzá kapcsolódhassak, olyan lehessenek, amilyenek teremtett, és úgy éljek a környezetemben, hogy hasznukra válhassak, akár a családomról, a gyülekezetéről, az iskoláról, vagy a tanítványaimról legyen szó. Akkor nem kell félnünk se muzulmánoktól, se ateizmustól, se semmitől, hogyha mi, keresztények, visszatérünk ahhoz a hihetetlen lehetőséghez, hogy a Biblia szavaival kezdjük el tanítani, figyelmeztetni, fegyelmezni egymást.

– Milyen korú gyerekekkel foglalkozik a legszívesebben?

– Különös öröm ahhoz a korosztályhoz bemennem, amely lelkileg ott tart, hogy rendkívül nyitott még, nem épült fel benne az a sok akadály, amely a későbbiekben hátráltatja, hogy befogadja Isten igéjét. Nagyon szeretek az 5-8 évesekkel foglalkozni, mert Isten engem is tanít ezeken a gyerekeken keresztül. Rácsodálkozom, hogy a gyerekekből gyakran milyen isteni bölcsesség jön elő, és megdöbben, hogy mennyire

leértékeljük a gyermeki létet és hitet, amikor azt gondoljuk, hogy csak az értelem foghatja fel Istent és az ő igéjét: „Ó, Urunk, mi Urunk! Mily felséges a te neved az egész földön, az égen is megmutattad fenségedet! Gyermek és csecsemő szája által is építet hatalmadat ellenfeleiddel szemben, hogy elnémítsd az ellenséget és a bosszúállót” — olvassuk a 8. Zsoltárban. Legalább annyira kell a szív is a befogadáshoz, és ez hatalmas a gyerekeknél. Ne feledjük, Dávid kiválasztása és felkenetése is a szíve miatt volt.

Beismerem, számomra a legnehezebb az V-VIII. osztályosokkal foglalkozni. Amíg alakul az identitásuk eléggé szétesnek, ez egy nehéz korcsoport minden tanár számára, de identitásformálóként jelen kell lennünk, és mintát kell mutatnunk. Sohasem a sikerért dolgozunk, hanem azokért, akikért felelősséget vállalunk. A felső tagozaton is szeretek tanítani. Ott újból feleleveníthető az a kérdés, hogy miként is állsz Istennel, ki is vagy te, hol a helyed a világban, és mi a célod a világban Krisztus által. Ezekből alakulnak ki izgalmas történetek. Úgy érzem, hogy vallásnevelésnek mi életkezeléssel foglalkozunk, Isten szava által megváltoztatott élettörténeteknek lehetünk szemtanúi.

– Mit üzen az idősebbeknek, a lap olvasóinak?

– Ne féljünk olvasni a Bibliát! Istent féljük, és attól, hogy elveszítjük őt az ő igéje nélkül, de ne tartsunk attól, hogy nem értjük meg a szavát! Akik teológiai irodalmat olvasnak, azokra több bízattatik, de

nem akadémiai értelemben vett teológusokká, hanem Istent keresők ké kell hogy váljanak a bibliaolvasók, az ige értelmezését pedig a Szentlélekre kell bízni. A tanulásra kell nyitottá válni. Legyen az személyes, vagy irányított tanulás (egyéni vagy csoportos bibliaóra, bibliodrámák, bibliaiskola stb.). Nincs olyan ember, aki elmondhatná magáról, hogy mindent ért az Isten igéjéből. A Szentlélek kell ahhoz, hogy megfejtjük az Isten titkát. Jól ismert református énekünk is ezt fogalmazza meg: „Ki kételkedőn boncolja őt, annak választ nem ad, de a hívő előtt az Úr megfejtje önmagát.” Ajánlom, hogy kezdjük el az evangéliumokkal, a Jézusról szóló történetekkel. Minden nap olvassunk el egy zsoltárt vagy zsoltárrészletet is, és hagyjuk a nap folyamán kibontakozni. Gondolkozzunk el egy-egy szaván, gondolatán. Izrael történeteinek sorozata is gazdagítja az Isten keresőket (az ószövetségi történeti könyvekből). Az ifjak a Példabeszédek könyvét lapozgassák jó sűrűn! Belőle az élet bölcsessége hangzik, annak az ismerete, ami irányt és féket ad létezésüknek, hiszen nem száguldhatnak autójukkal kormány és fék nélkül. A többi könyv majd meghívja a bibliaolvasókat újabb felismerésekre a maga idejében. Istent csak az ő szaván keresztül lehet megtalálni és megszeretni. Ez református hitünk, teológiánk egyik alappillére. Ezért ennyire értékes számunkra a Biblia. Ezt az értéket kell újra megtalálnunk és követnünk. Isten segítsen ebben!

• KORONDI KINGA

Kutatni az írásokat: híd a racionalitás és a hit között

Magdó Sándor alapjában véve egy racionális, természettudományos beállítottságú ember, aki matematikát fizikát, informatikát tanult. Okkal kérdezhetné bárki, miért választottuk őt interjúalanyként a Biblia témakörében, de ha bárki látná, hogy miként csillog a szeme, amikor valami érdekességről beszél, amikor a Bibliához kapcsolódó kutatásairól, gondolatairól, érzéseiről mesél, nem csodálkozna a választásunkon.

– Sok minden érdekel, ami természettudományos vonatkozású, például a kémia, de akár az őslénytan, a lemeztektonika, vagy a csillagászat is. Több területen dolgoztam, tanítottam is, de jó ideje leginkább informatikusként tevékenykedem Marosvásárhelyen. Nős vagyok, négy felnőtt gyerek édesapja, és négy unokánk is van – vallja önmagáról. Érdeklődési köre kiterjed a Biblia alaposabb tanulmányozására is, több alkalommal kérték fel, hogy beszéljen a Könyvek könyvéről.

– Milyen megközelítésben beszél hallgatóinak a Szentírásról?

– Nagyon nagy mértékben, sokféle vonatkozásban érdekel a Szentírás, de alapjában véve, amivel én foglalkozom, az az apologetika, az a szakterület, amely Isten léte, a teremtés, a kereszténység igaz volta mellett való érveléssel, a tévhitek, téves tanítások megcáfolásával foglalkozik. Azokat a kérdéseket feszegetem, hogy miképpen egyeztethető össze a hit világa a tények világával, a történelmi adatokkal. Feszültséget érzékelek a mai emberekben, és ezek feloldására törekszem. Egyrészt rengeteg információ jön a logika, a racionalitás, a tudomány világából, másrészt pedig ott van az, amit a templomban hallunk, és a kettő között nincs egy híd, mert nem beszélünk erről. Se kateoktatáson, se prédikációban nincs szó erről, és úgy gondolom, hogy van, akinek problémás ez a kérdéskör. Főként ezzel foglalkozom.

– Más bibliai témák is foglalkoztatják?

– Igen, szintén érdekes téma az, hogy az Ószövetség milyen módon vetíti előre Krisztus személyét.

Számtalan utalás van rá, és számomra a legérdekesebb az, hogy tulajdonképpen Krisztus konkrétan többször megjelenik az Ószövetségben, csak nem vesszük észre, mert nem olvassuk a szöveget eléggé figyelmesen. Ebből kifolyólag nyelvészeti szempontból is érdekel a szöveg, hogy a fordítás hogyan adja vissza az eredeti héber vagy görög szöveg mondanivalóját, melyik a jobb, árnyaltabb fordítás. Sajnos nem végeztem teológiát, nem tudok sem héberül, sem görögül, az viszont foglalkoztat, hogy miképpen értelmezzük helyesen a szöveget.

– Hogyan kezdett el ezekkel a témákkal alaposabban foglalkozni?

– Amikor a gyerekek felnőttek, kiszálltak a családi fészekből, ürességet érezve eszméltem rá, hogy valami hasznosat kell tennem, mert addig volt bőven tennivaló, és most nincs, meg hogy milyen hitványul érzi magát az ember, hogyha haszontalan. Különböző tervekkel próbálkoztam, nem igazán mentek, aztán beindultak ezek a projektek. Először a Cserealján tartottam eddig hat vagy hét alkalmat, aztán a Philothea Klubban is tartottam a tiniknek, és

most volt az első beszélgetés a Kövesdombon. Erre az egészre egyelőre egy kísérletként tekintek. Nem világos számomra, hogy az, amit én gondolok, a két világnak az összeférhetetlenségéből keletkező feszültség, valóban problémát jelent-e az embereknek.

– Hit szempontjából fontos tisztázni, bizonyítani a vitatott kérdéseket?

– Nem gondolom azt, hogy ez alapkérdése lenne a hitnek. Az Istennek átadott élet, a személyes kapcsolat az elsődleges. Amivel én foglalkozom, az másodlagos dolog, és nem is olyan szándékkal állok hozzá, hogy tudományos módszerekkel bizonyítsam be Isten létezését, és ennek hatására higgyenek, mert ez nem így működik. Tulajdonképpen akadályokat próbálok elhárítani a fiatalok útjából, mert döbbenet szembesültem azzal, hogy nagyon sok köztudatba ivódott állítás egyszerűen nem igaz. Azon gondolkodom, hogy esetleg létrehozhatnék valamikor egy olyan klubot, ahová bárki bejöhet beszélgetni. Nem vitát akarok, hanem beszélgetést. Ha érdekel egymás álláspontja, beszélgetni ezekről

• Interjú

a dolgokról. Ehhez először az összes témát, ami a fejemben van, ki kell dolgoznom, hogy felkészültebb legyek. Azonkívül ketten is mondták már, hogy kellene valami hanganyagot, podcastot, ilyesmit készítenem, ami őszintén szólva nem az én műfajom, szóval egy kicsit viszolygok tőle. Lehet, hogy valaki kellene segítsen ebben.

– Mit jelent személyesen a Biblia?

– Alapjában véve a Szentírás az Isten üzenete számunkra, azoknak a könyveknek a gyűjteménye, amelyeket Isten ihletett, tehát az ő terve szerint többé-kevésbé tudatosan, a szerzők azt írták le, amit ő szeretett volna. A Szentírás az alapvető módja annak, ahogy Isten hozzánk szól. Tehát tipikusan nem az az elsődleges módja, hogy a fejemben megjelenik egy gondolat, vagy álmot látok, még csak az sem, hogy kinyitom a Bibliát, és ott olvasom, ahol épp kinyílik. Alapjában otthonossá kell válni a Szentírásban, beinni annak a szellemiségét, a gondolkodását, az etikáját, megérteni, hogy miről is van szó. Ez a folyamat ad alapot ahhoz, hogy miképpen gondolkodjak, hogyan éljek, és ez meghatározza azt, hogy adott szituációban mit cselekszem. A Szentírás egyben az örömhírnék, a megváltás történetének a hordozója is, és ilyenként is alapvető jelentőségű. Sajnos az a tapasztalatom, főleg a fiatalok körében, hogy nem olvasák a Bibliát. Megdöbbentem, hogy akár huszonevesek is, akik rendszeresen járnak bibliaórára, nem tudják az Ó- és Újszövetség könyveit felsorolni.

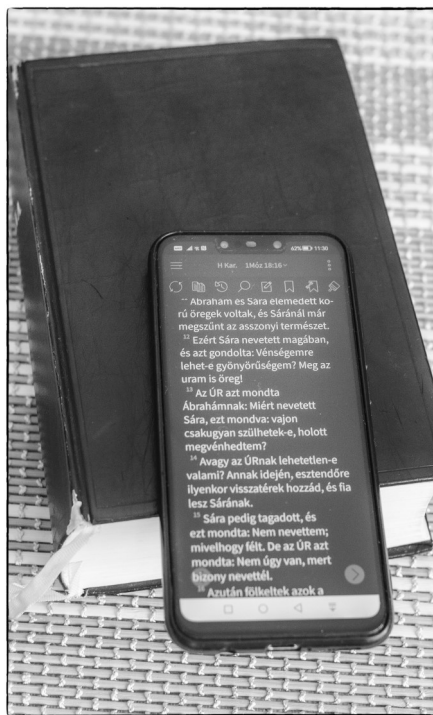
– Használati tárgyként van-e jelentősége?

– Nem tárgyként gondolok a Bibliára, sokkal inkább szöveggént. Én elsősorban telefonon használom, tudom, hogy ettől sokan idegenkednek, de az ilyenszerű használat oka nagyon egyszerű: sokszor hasonlítok össze különböző fordításokat, és így roppant gyorsan lehetséges. Van rajta héber meg görög szótár, tehát meg tudom nézni az eredeti szavak-

nak a jelentését, így sokkal hatékonyabb és alaposabb szentírás-tanulmányozást tesz lehetővé számomra, mint hogy öt kötetet nyitogassak, forgatgassak, ráadásul keresni is sokkal jobban lehet.

– Hogyan tanulmányozza a Szentírást?

– Alapjában véve van egy reggeli csendességem, ami nem szokott elmaradni, aminek nagyon örvendek, mert nem magától jött ez, nem volt mindig így az életemben, nem az én érdemem. Ezenkívül van úgy, hogy egy bizonyos könyvet tanulmányozok. Vannak könyvek, amelyeket számomra nehezebb megérteni. Nem érzékelem az ívét, elveszek a részletekben, tipikusan a prófétai könyvek és az Újszövetség levelei azok, amelyeknek nehezebben marad meg a struktúrája, az íve, a fő mondanivalója. Akkor elolvasom háromszor, ötször, hétszer, tízszer ugyanazt a

szöveget. És van, amikor nem kimondottan a Szentírást olvasom, hanem valamilyen reggeli csendes-séges könyv alapján haladok egész évben, egy rövid igeszakasz és az ahhoz kapcsolódó magyarázat, gondolatok alapján. Sokszor az adott igeszakasznak a megelőző verseit vagy a folytatását is elolvasom. Van egy bibliaóránk kéthetente – az egy

másfajta találkozás az igével, mert ott mindig készül valaki, felolvas egy igerészt, bevezeti, és akkor azzal kapcsolatban beszélgetünk.

Nagyon szeretem a nehezebben értelmezhető igeszakaszokkal kapcsolatban kifejtett vélekedéseket, elemzéseket.

– Hogyan találkozzanak a gyermekek először a Bibliával?

– Adja magát a helyzet, hogy van egy könyv, amelyből elég jelentős mennyiséget lehet olvasni a gyerekek számára érthető módon. Nyilván nem a prófétai könyvekre, inkább a történetekre gondolok, kisebbeknek kihagyva az öldöklő meg hasonló jeleneteket. Azáltal, hogy hallja és ezekben otthonossá válik, sokat segíti a továbbiakban.

– Van-e kedvenc része a Bibliában?

– Több is van, én két részre csoportosítanám ezeket. Az egyikbe kerülnének azok a részek, amelyekből kiderül, hogy Krisztus megjelenik az Ószövetségben. A másik csoportban pedig van három rész, amit nagyon szeretek, érzelmileg is közel állnak hozzám. Az egyik az a bizonyos rész, amikor Ábrahám sátorozik Mamré tölgyesében, és megjelenik az Úr két angyallal, beszélgetnek. A másik az Emmaus felé tartó tanítványok története, a harmadik pedig az a rész, amikor a feltámadt Krisztus megjelenik a tanítványoknak a Genézreti tónál. Próbáltam megfejteni, miért pont ez a három. Valószínű, hogy azért, mert valamiképp mind a három jelenetnek van egyfajta nyugalma. Az említett újszövetségi történetek a feltámadás után játszódnak le, már nincs bennük a keresztre feszítés feszültsége, az ószövetségi jelenetben pedig nagyon közvetlen Istennek a jelenléte. Mind a három esetben egy nagyon személyes kapcsolat tapasztalható az emberrel, mintha előrevetítené azt, ami majd be fog következni. Istennek a hozzánk való lehajlását, békét árasztó jelenlétét érzékelem.

• KORONDI KINGA

Ki írta a Bibliát?

Azokban a vallásokban, amelyek egy-egy könyvet helyeznek tanításuk középpontjába, nem egyszer találkozunk azzal a gondolattal, hogy az illető könyv már az isteni világban készen volt, és teljes egészében került át valamilyen isteni kinyilatkoztatás révén az emberekhez. Ilyen pl. az iszlámban az a tanítás, miszerint a Korán eredetije Allah írása, és a mennyben van, amelyet Gábrriel arkangyal jelentett ki Mohamed prófétának. A szunniták szerint pedig maga a Korán is éppúgy öröktől fogva létezik, akárcsak Allah. De a Talmudban, a zsidó írott hagyományban is találunk utalást arra, hogy Isten a mózesi törvényt (Tórát) a világ teremtése előtt teremtette. A zsidóság gondolatai természetesen hatottak a keresztyénségre is, így pl. még Kálvinnál is találunk olyan megfogalmazásokat, miszerint a Dávid által írt zsoltárokat a „Szentlélek diktálta”, bár valószínű, hogy ezzel csupán az isteni ihletettséget hangsúlyozta, és nem valamiféle mechanikus tollbamondásra gondolt. Az azonban mindenképpen látszik, hogy a szent iratok tekintélyét az isteni szerzőséghez igyekeztek kötni minden vallásban és minden időben. Mit tanít erről a modern hitvalló egyház?

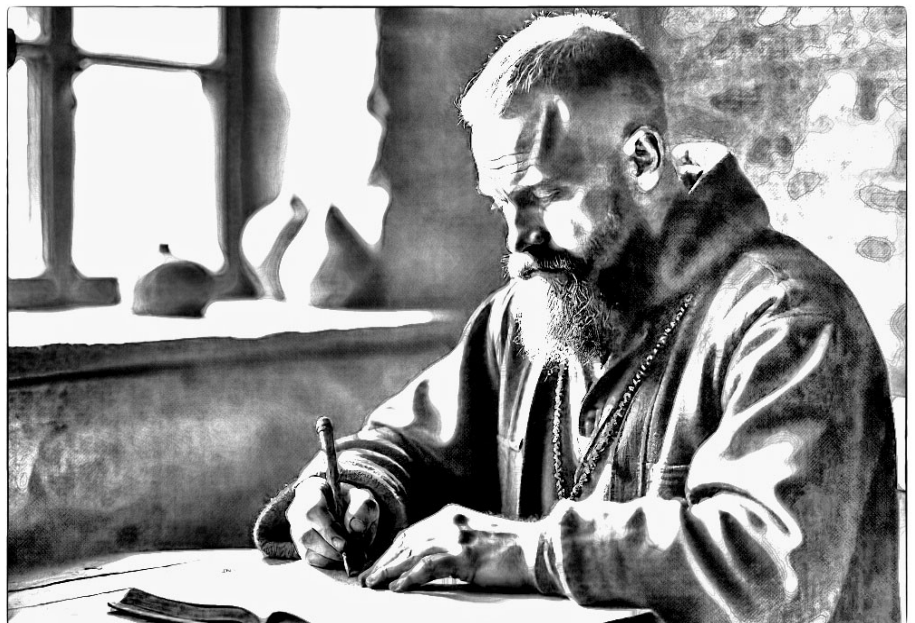
Fontos a világos különbségtétel. Jézus Krisztus a Szentírás és hitünk szerint tökéletes ember és tökéletes Isten, kettős természete van. Azaz Jézusnak földi küldetése során volt vérnyomása, testsúlya, evett, ivott, aludt és elfáradt, mégis mikor beszélt, tanított és gyógyított, isteni hatalmát mutatta meg. Ha 2000 évvel ezelőtt egy orvos megvizsgálta volna Jézust, biztos számos fiziológiai folyamatot tudott volna dokumentálni, de nem valószínű, hogy az isteni erőről bármit is meg tudott volna mondani. Ugyanez a helyzet fennáll a Szentírással kapcsolatban is. A Biblia könyveiben Isten akarata jelenik meg, ő üzen, beszél az embe-

rekhez. Azonban ez hit kérdése. Ennek nincs a történelemben rögzített időpontja, nem lehet valamiféle e világi folyamatként leírni. Ha hallgatóznánk is a próféták ablakánál, nem szűrődne ki semmilyen dörgedelmes isteni hang, nem lenne megfogható az ihletettség momentuma. Azonban az inspirált szöveg írásba foglalását, azoknak az embereknek az életkörülményeit, foglalkozását, indíttatását, motivációját, akik leírják az ihletett szöveget, kutatni tudjuk. Ez utóbbira vonatkozóan tudunk megfogalmazni néhány felismerést. Természetesen szem előtt kell tartani, hogy a Biblia 66 könyvének mindegyike más-más történettel rendelkezik, és minden általánosítás magába foglalja a túlzott leegyszerűsítés veszélyét. Éppen ezért nagyobb folyamatokra összpontosítunk, és szövegcsoportok szerint tárgyaljuk a bibliai könyvek keletkezésének néhány meghatározó körülményét.

A történeti könyvekre vonatkozóan az első fontos felismerés a szóbeliség stádiumára vonatkozik. Például mind az Ábrahám életére vonatkozó, mind Dávid király uralkodását bemutató történetek először szóbeli hagyományokként, mondákként ter-

jedtek a nép ajkán. Ez természetesen mondható. Aki ismerte is Ábrahámot vagy Dávidot, nem tudta, hogy életüknek eseményei majd egykor szent könyvek lapjain lesznek milliók tanításának forrása. A történeteket elsősorban valószínűleg a család tartotta emlékezetében, ők tanították meg rá a későbbi leszármazottaikat, és csak nagyon későn jegyezték le ezeket, amikor már a leszármazottak nem egy átlátható nagycsalád, hanem egy egész nép tagjai lettek, és a kapcsolódás már nem volt annyira magától értetődő.

Az Ószövetségben számos prófétának a nevéhez fűződik könyv. Így emlegetjük: Ézsaiás próféta könyve, Jeremiás próféta könyve stb. Mindazonáltal nem valószínű, hogy bármelyik próféta maga írt volna könyveket. Ennek több oka is van. A prófécia alapvetően szóbeli műfaj: korhoz és helyzethez kötött beszéd az akkor és ott hallgatóinak. Ugyanakkor az írásbeliség, mint jelenség, egy nagyon szűk rétegre korlátozódott. A társadalom elenyésző hányada tudott írni és olvasni, nem beszélve a szövegek előállításának anyagi vonzatáról, amelyet csak az előkelők engedhettek meg maguk-

• Elmékedés

nak. Az írás így két, egymástól nem is független „intézményben” jelent meg és működhetett először: a királyi udvarban és a templom körül. Az írásba foglalás már önmagában egy komoly döntés volt, amellyel azt mutatták ki, hogy a tartalom fontos és az utókor számára tanulságos. Nem minden próféta minden próféciáját jegyezték fel. Jeremiás esetében maga a könyv mondja el, hogy egy Báruk nevezetű írnok jegyezte le beszédeit, legtöbb esetben azonban a próféta tanítványait feltételezhetjük a próféta könyveket megkezdői között. Ők, amikor már mesterük munkássága elismerést nyert, utólag emlékezetből, bizonyos téma és elgondolás mentén írták le szövegeiket, amelyek tartalmában, de talán még inkább szellemében, szándékában, stílusában kapcsolódott az elhangzott próféciához, semmint szó szerinti változatában. Léteznek azonban olyan próféta könyvek is, például Malakiás, amely egyenesen irodalomként születik, azaz nem kötődik egy élő próféta fellépéséhez.

Fontos azt is látni, hogy úgynevezett hagyományirodalomról beszélünk. Ha az írás költséges és drága, akkor a szövegnek minél tovább relevánsnak kell lennie, hogy „megérje a befektetést”, és holnap is érdemes legyen elolvasni. Ez azonban azt is jelenti, hogy a megváltozott élethelyzet szerint időnként alakítani kell a szövegeken, vagy a nehezen érthető dolgokat meg kell magyarázni az új generációknak. Például Saul elhívástörténetében Saul Sámuelet látónak nevezi. Ez a későbbi olvasóknak ismeretlen kifejezés lehetett, ezért az 1Sám 9,9 kiegészíti: „akit ma próféta-nak neveznek, azt régebben látónak hívták”. Ez az utóbbi mondat minden bizonnyal az áthagyományozás során kerül a szövegbe, hogy érthetővé tegye az elmondottakat. Így a bibliai könyvek mindegyikét a másolások, az áthagyományozás során bővítették, magyarázatokkal látták el, esetleg hasonló szövegekkel gazdagították. Ézsaiás könyve minden bizonyára visszamegy egy Krisztus előtti 8. században élt próféta munkásságáig, de a könyv nagy része a

szellemiségét továbbvivő, örökségét éltető és azt saját szövegekkel ellátó tanítványi, írnoki kör munkája.

Bódás János

Biblia

Egy kopott könyvem van nekem,
s ha hozzám minden idegen,
kinyitom s már nem vagyok árva:
fényes mennyei seregek
suhannak s visznek hozsánázva.

Fekete tó, – s napként ragyog.
Mint fáradt, húnjó csillagok,
le-lehullok, de itt találok
megújulást. Ebből születnek
vértanúk, szentek s óriások.

Kis könyv. Sok „bölcsek”
langy mese,
s én, a senki, győzők vele:
benne annyi tűz s annyi hit van,
mint földet rendítő erő
a hallgatag kis dinamitban.

Égi kamra. Nincs rajt lakat.
Szomjamat oltja, jóllakat
s tőle Istent hordom magamban.
S tudom, hogy szavam, életem
győztes, ifjú és halhatatlan.

A fenti jelenségek nagy többsége Pál apostol leveleire is alkalmazható. Pál apostol minden bizonnyal írt leveleket. Ezeknek nem is mindegyike maradt fenn. De a fennmaradt leveleket is az idő múlásával hasonló szempontok szerint kiegészítették, mi több, a tanítványi kör hasonló színezetű írások alkotásába fogott, amelyeket a mester iránti tiszteletből Pál neve alatt hagyományoztak át, és ma már nehezen eldönthető, mikor melyik eset áll fenn. A páli levelek egy műfaj képviseltek, amelyet a korai egyház a Szentlélek ihletettsége alatt a gyülekezetek építése céljából művelt.

Végezetül az evangéliumokról is ejtsünk pár szót. Jézus tanítványai

nagy részt írástudatlanok voltak, és ha tudtak is írni, semmiképpen sem voltak irodalmi szerzők. Az első jézusi hagyományok itt is szóban terjedtek, talán tematikusan elrendezve. Létezhetett egy Jézus szavait őrző, Q-val jelölt forrás, és talán a csodákat is egy gyűjteményben őrizték. Ezeket jó 30 évvel Jézus fellépése után rendezte írásba Márk, akiről az ógyház azt tartotta, hogy Péter tolmácsa lehetett. Azaz Márk, ha valóban azonos a Péter tolmácsával, azokat a történeteket foglalta írásba, amelyeket Péter 30-40 évvel a mester fellépése után emlékezetből elmondott. Ezt használja fel alapként a Máté és Lukács írása szerinti evangélium. Ez utóbbinak egy Teofilus nevezetű keresztyén mecénás adhatta megbízást egy hiteles beszámoló elkészítésére Jézus életéről. Így születik meg Lk és az ApCsel. Ugyancsak két könyvet (Jn, Jel) és három levelet kapcsol a hagyomány János nevéhez, akit a szeretett tanítvánnyal azonosít. Azonban itt is tanítványi körrel, bővítményekkel, kiegészítésekkel lehet és kell számítani.

Ki írta a Bibliát? Sok Istentől ihletett ember. Sokszor az írók egy-egy életmű értelmezői szövegeikkel, de maguk is inspirált források. A legtöbb könyv szerzőjét nem ismerjük, de ők maguk sem akarták felfedni kilétüket, hanem a nagy elődöket tisztelve hagyták ránk gondolataikat. A Biblia nem attól lesz Isten szava, mert Isten 66 szerzőnek az idő 66 pontján lediktálta. Hanem attól, hogy minden időben rendelt apostolokat és prófétákat, apostoli és próféta írnokokat, akik megértették akarát, és írásba foglalták az isteni tervet. Ennek felismeréséhez a Szentlélek munkája is szükséges volt. Nemcsak azért Szentírás a Biblia, mert a Szentlélek ihlette, hanem azért is, mert a Szentlélek gerjeszti bennünk a hitet, amellyel ezt így érezzük és tudjuk. A Szentlélekkel írták és a Szentlélekkel kell olvassák. Ő teszi mind az írás, mind az olvasás során ezeket az ókori szövegeket azzá, amivé válniuk kell: Isten szavává.

• KATÓ SZABOLCS FERENCZ

Mary Jones

(1784 – 1864)

Hosszú idő óta hűségesen és szeretettel használom a Károli fordítású Bibliámat. Csodálattal töltött el mindig az ízes szövegeivel, a régies kifejezéseivel. Mintha egy különleges, szakrális világba repített volna, valahányszor kinyitottam és elkezdtem olvasni. Nehezen szántam rá magam, hogy lecseréljem egy új fordításra, bár arra gondom volt, hogy az is Károli Gáspár fordítása legyen revideálva. Végül születésnapomra kaptam meg a kollégáimtól, tudták, hogy ilyenre vágyom. Örültem neki, és úgy öleltem magamhoz, mintha egy élő lélek lett volna. Nem csalódtam, amikor elkezdtem használni, valóban az élő Lélek áradt belőle. Azóta is folyamatosan szól hozzám. Ez az én kis történetem, de ennél sokkal izgalmasabb volt egy walesi kislány története.

Mary Jones 1784-ben született egy walesi kis faluban. Édesapja szövöcmester volt, rendkívül szerényen éltek. Valóban a mindennapi kenyérért dolgoztak, és hálásak voltak mindenért Istennek. Mary belesimult az otthoni rendbe, együtt dolgozott a szülőkkel, és közben mint minden fiatal, ő is álmodozott. Nem palotáról, nem az akkori kor legmodernebb vívmányairól, hanem egyszerűen csak arról, hogy milyen jó lenne, ha lenne egy saját használatú Bibliája. Ekkor még olvasni sem tudott, de már vágyakozott Isten szava után.

Az írás-olvasás művészetét a szomszéd faluban sajátíthatta el néhány év után. Nem volt az sem egyszerű, hiszen két órát kellett gyalogolni oda és kettőt vissza minden nap, függetlenül az időjárástól. Ezt is vállalta, mert ott lebegett előtte az a nap, amikor saját Bibliája fölé hajolhat, és olvashatja Isten üzenetét. Addig is odamerészkedett a falu gazdag úrnőjéhez, akinek volt Bibliája, és

engedélyt kért arra, hogy vasárnapként eljárjon hozzájuk, és egy kicsit olvashassa a Szentírást. Megengedték neki, így erősítette az Úr szavával továbbra is, hogy ne adja fel az álmát.

Mary Jones emlékoszlopa szülőfalujában

Rendkívüli kitartásra volt szüksége, hiszen olyan keveset kerestek a kétkezi munkával, hogy az csak a család mindennapi szükségleteire volt elég. Mégis, édesapjával csináltatott egy perselyt, azzal a gondolat-tal, hogy ha valami pluszmunkát el tud vállalni, és azt megfizetik, akkor a kapott összeget ebbe a perselybe teszi. Aztán mikor kigyűl a pénz, megveszi a Bibliát. Minden munkát elvállalt, amit megbírt, és pennynként gyűjtögetett éveken keresztül. Hat évig dolgozott és imádkozott, végre együtt volt a pénze. De hol talál Bibliát?

Thomas Charles volt az a lelkipásztor, akihez el kellett jutnia, hogy megvásárolhassa a Könyvek könyvét. Ez egy újabb akadályt jelentett, hiszen 42 kilométerre lakott tőlük a lelkész. Mary zsenge korától készült erre a pillanatra, az a 42 kilométer

nem riasztotta el. 16 évesen gyalog tette meg ezt az utat, és amikor megérkezett, azzal kellett szembesülnie, hogy nincs Biblia a lelkipásztornál sem. Minden Bibliát eladott már, ami nála volt. Azonban annyira meghatotta a kislány kitartása és elkeseredése, hogy egy másnak félretett Bibliát mégis neki adott el.

Önmagában is egy megható történet a Mary története, de ebből óriási áldás fakadt. Thomas Charles 1802-ben Londonba ment a vallásos iratok terjesztésére alakult társaság ülésére. Ott elmesélte a kislány történetét, és ez elindította a társaság tagjait egy olyan terv kidolgozására, amelynek következtében 1804-ben megalakult a Brit és Külföldi Bibliatársaság. Azóta Bibliák millióit küldték szét az egész világba. Mi is hosszú éveken keresztül tőlük kaptuk a Bibliákat, és arra indított a tevékenységük, hogy 1992-ben megalakult a Magyar Bibliatársulat is.

Egy kicsi lány kitartása, munkája, imádsága eljutott Istenhez, meghallgatta és megáldotta. Áldássá vált mások számára is, mert akaratlanul is ő indította el a Bibliák sorát, hogy sok emberhez eljusson az Isten szava. Történetét könyvben is leírták, Bibliáját pedig Cambridge-ben őrzik, az egyetemi könyvtárban.

Merjük-e megkérdezni ma 16 éves gyermekeinket, hogy mire vágnak? Miért vállalnak munkát, mire gyűjtenek perselyben? Miért lennének képesek éveken keresztül áldozatot vállalni? Talán újra kellene tanulni, hogy a kéznnyújtásnyira levő Biblia és a kéznnyújtásnyira levő mindennapi kenyér nem magától adódik. Ma is Isten áldása kell hozzá. Köszönjük meg naponta, legyünk hálásak érte, és becsljük meg, mint a világ legdrágább kincsét.

● BEREKMÉRI MELINDA

• Gyerekoldal

A Biblia, mint Isten igéje, hitünk szilárd alapja. Nem csupán egy régi, szent könyv, hanem Isten hozzánk szóló üzenete – élő, igaz, és a mai napig megszólít bennünket. Az emberi szerzők által leírt szavak mögött Isten Lelkének ihletése áll, aki úgy vezette őket, hogy az Ő akaratát, tetteit és üzenetét örökítsék tovább minden nemzedék számára.

Bibliai kvíz

- Hány könyvből áll a teljes Biblia?
A) 66 B) 73 C) 39 D) 27
- Milyen nyelven íródott az Ószövetség legnagyobb része?
A) Latin B) Görög C) Héber D) Arámi
- Milyen nyelven íródott az Újszövetség eredetileg?
A) Héber B) Arámi C) Görög D) Latin
- Ki volt az első ember a Biblia szerint?
A) Noé B) Ádám C) Mózes D) Ábrahám
- Ki álmodott kévékről és csillagokról?
A) A fáraó B) Dániel C) József D) Saul
- Ki ölt meg egy óriást parittyával és egy kővel?
A) Gedeon B) Dávid C) Saul D) Sámuel
- Melyik királynő mentette meg a zsidó népet a fogságban?
A) Sába királynője B) Jezábel C) Támár D) Eszter
- Hol történt Jézus első csodája (a víz borrá változtatása)?
A) Názáret B) Betánia C) Kána D) Jerikó
- Melyik tanítvány tagadta meg Jézust háromszor?
A) Júdás B) Péter C) János D) Tamás
- Hány napig volt Jézus a sírban feltámadása előtt?
A) 2 B) 3 C) 7 D) 40
- Melyik tanítvány kételkedett Jézus feltámadásában, amíg nem látta őt?
A) András B) Tamás C) Júdás D) Fülöp
- Ki írta az apostolok cselekedeteiről szóló könyvet?
A) Pál B) Péter C) Márk D) Lukács

A szókeresőben 11 bibliai nevet rejtettünk el.

Keress vízszintesen, függőlegesen, visszafelé és átlósan!

J	Q	C	M	Á	R	I	A	Q	J
O	É	D	G	K	L	É	V	A	Ó
R	G	Z	X	Z	Á	Q	J	G	Z
D	É	U	U	P	D	N	M	S	S
Á	B	D	Z	S	Á	K	A	H	E
N	S	Z	E	F	V	R	S	Á	F
K	Q	G	D	N	I	A	E	B	N
G	N	P	I	O	D	R	W	G	V
S	É	Z	S	A	I	Á	S	B	A
P	Á	L	I	L	L	É	S	J	O

A nevek megkeresésében segítenek a meghatározások:

- Az apostolok közül az, aki leveleket írt.
- Jézus előtt profétált a Messiás eljöveteléről.
- A názáreti ács, aki Jézus nevelőapja volt.
- Proféta, nevének jelentése: az Úr az én Istenem.
- Az első nő a Bibliában.
- A Messiás, akit Izrael várt.
- A folyó, ahol Jézust megkeresztelték.
- Király, aki zsoltárokat írt.
- A bűnbeesés helyszíne, ahol a jó és gonosz tudásának fája állt a kertben.
- Ország, ahova a zsidók hazatértek Egyiptomból.
- Jézus anyja.

„Nemcsak kenyérrel él az ember,
hanem minden igével, amely Isten szájából
származik.” (Mt 4,4)

A Biblia olvasása és tanulmányozása nemcsak ismeretet ad, hanem lelki táplálék is, amely elengedhetetlen az élő hithez. A különféle feladatok, kvizek és kérdések segítenek abban, hogy felmérjük, mennyire ismerjük a Szentírást, és mennyire vagyunk jártasak annak tartalmában.

Ám ennél is fontosabb, hogy ne feledjük: a hit nem csupán tudás kérdése. A hit növekedéséhez szükség van arra a bizalomra is, hogy Isten igéje személyesen hozzám is szól. Nemcsak arra hív bennünket, hogy megismerjük az Ő szavait, hanem arra is, hogy életre váltsuk azokat – engedelmes, nyitott szívvel.

Párosítsd össze a személyt vagy fogalmat a megfelelő szöveggel! Írj Ó vagy Ú betűt!

Szereplő / fogalom	Szövegség
Mózes	
Jézus	
Tízparancsolat	
Pál apostol	
Jeremiás proféta	
Feltámadás	
Dávid király	
Utolsó vacsora	

Rejtvényünkbe a Korintusbeliekhez írt első levél két igeverst építettük be.

Vízszintes: 1. A beépített igeverst első része, 12. A Júdas helyére választott apostol (ApCsel 1,26), 13. Hivatásuk a betegek gyógyítása, 14. Határozószó, **15. Az igeverst második, befejező része,** 16. Szavazategyűjtő kis láda, 17. Nyakperem! 18. Az öreg Jákob ... végére támaszkodva imádkozott (Zsid 11,21), 20. Soli Deo, 21. A tűz pereme! 22. Közösségi helyeken így is jelezhetik a nőknek fenntartott teret, 24. Elfogadó, ráerősítő szópár, 26. Középen rátesz! 27. Ezt kért Illés a három esztendei szárazság idején (1Kir 18,41), 28. Vissza: becézett Karolina, 29. Szamos menti település Dés és Alsókosály között, 30. Vizes élőhelyek jellegzetes, vékony szárú növénye, 31. Kis híján rávon! 32. Veszedelem idején így húzzák a harangokat,

	1	2	3	4	5	N	6	7	8	9	10	11	
12							13						
14				15				16					S
17			18				19		20			21	
22		23				24		25			26		
27					28					29			
30				31					32				
33			34					35		36		37	
R		38			39		40				41		
42	43					44		45		46			
							H						

gi kis falu Komárom-Esztergom vármegyében, 42. Nagy testű ormányos emlős, 45. Rátalált.

Függőleges: 1. Jegyesség, 2. Határozószó, 3. Kétjegyű mássalhangzó, 4. Vissza: vándorló életet folytató pásztor, 5. Latinul casus, magyarul ... 6. A dūr hangsor első hangja, 7. Határtalanul borús! 8. Lováriósz egynemű mássalhangzó, 9. Nyugtalanító lelkiállapot, 10. Vissza: névelővel nátriumklorid, 11. Állóvíz (é. h.), **12. A szeretet két jellemzője az 1Kor 13,7 szerint,** 18. Székelyföldi település közvetlen Székelykeresztúr mellett: ...falva. Tompa László (1883 – 1964) költő szülőfaluja, 19. Névelővel: ez az egyszerű kis „gép” a hagyományos faliórák „motorja”,

21. Vissza: a nóta szerint ez történt Dankó Pista hegedűjével, 23. Megkopasztott Emódi! 25. Előtag, 26. Ez a kapocs velünk születik, 28. A magyar ábécé első két betűje, 29. Albérlők egynemű hangzói, 31. Az ilyen csizmát csak ünnepnapokon hordták, 32. Talajt puhít és forgat, aki ezt teszi, 34. Vissza: a főpapi öltözet egyik darabja (2Móz 28,6), 35. Becézett Borbála, 38. Talál, 39. Belga, norvég, spanyol autók jele, 41. Egy hollandul, 43. Növényből préselt ízes folyadék, 44. Lyukas tál! 46. László Zita.

Megjegyzés: a bibliai nevek a Károli fordítás szerint írandók.

Készítette: Zöld György

33. Tóga darab! 34. Igen románul, 36. Személyes névmás, 37. Töszámnév 38. Leveles faág, 40. Vissza: becézett Kornélia, 41. Magyarorszá-

Mária és Márta Magazin — kiadja a *proMissio Egyesület*

Munkatársak: Berekméri Melinda, Borsos Melinda, Bustya Sándor, Czirmay Csaba Levente, Korondi Kinga, Simon Imola Zsuzsanna, Székely Ferencz

Korrektor: Bálint Boglárka

Borítóterv: Orbán Tibor

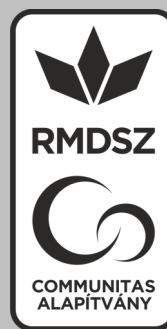
Cím: Marosvásárhely, Bernády György tér 3. szám

Tel: 0265-214975

e-mail: magazin@mariaesmartha.ro

Honlap: mariaesmartha.ro

ISSN: 1583-1329; **Nyomda:** Intermedia Kft.

Támogató
a Romániai

Magyar Demokrata Szövetség
és a Communitas Alapítvány

A jó gazdasszony holtig tanul

Egyszerű lencseleves

Hozzávalók: 25 dkg lencse, 1 fej vöröshagyma, 2 gerzsd fokhagyma, 1 db sárgarépa, 1 db petrezselyem, 1 db burgonya (nagyobb), ½ db zöldpaprika (elhagyható), 1 db babérlevél, 1 tk. pirospaprika, 1 ek. liszt, só, bors, 1 ek. olaj, 1,5 liter víz.

Elkészítés: Az egyszerű lencseleves elkészítéséhez a lencsét átválogatjuk és megmossuk. Ha van időnk, legalább egy órára beáztatjuk, így gyorsabban megfő majd a lencseleves. A hagymát finomra vágjuk, egy kevés olajon megdinszteljük. Hozzáadjuk a reszelt fokhagymát, a felkarikázott répát, a kockázott burgonyát és felaprított zöldpaprikát. Rövid ideig együtt pirítjuk. Ezután meghintjük pirospaprikával, elkeverjük, majd azonnal felöntjük a vízzel. Beletesszük a lencsét és a babérlevelet. Megsózzuk, megborsozzuk, majd közepes lángon főzzük, amíg a zöldségek és a lencse megpuhulnak, ez kb. 35-40 perc.

Ha szeretnénk egy sűrűbb, tartalmasabb lencselevest, egy evőkanál lisztből egy kevés vízzel habarást készí-

tünk, és hozzáadjuk a leveshez, majd még pár percig forraljuk.

A kész lencseleves illatos, sűrű és telt ízű lesz, pont olyan, amilyennek szeretjük. A lencseleves önmagában is megállja a helyét, de ha kiadósabbra vágyunk, főzhetünk bele füstölt kolbászt vagy egy kevés főtt sonkát is. Egy szelet friss kenyérral vagy egy kis ecettel meglocsolva csodálatos! Ha gyorsan szeretnénk egy tartalmas, házas levest az asztalra varázsolni, a lencseleves mindig jó választás.

Darált húsos rakott köles (gluténmentes)

Hozzávalók: 1 kg darált hús, só, bors, 2 db tojás, 2 tk. rizsliszt, 25 dkg köles, 4 db tojás, só, 1 csokor petrezselyemzöld, tejföl.

Elkészítés: A darált húst a tojásokkal és a rizsliszttel összegyúrjuk, majd sóval, borssal ízesítjük. A felét egy közepes méretű tepsibe lapítjuk a tenyerünkkel.

A kölest háromszoros mennyiségű enyhén sós vízben puhára főzzük. A tojások fehérjét kemény habbá verjük, majd óvatosan beleforgatjuk a sárgájákat is. Egy mély tálba öntjük a leszűrt kölest, a tojásos masszát és az apróra vágott petrezselyemzöldet. Óvatosan összekeverjük, és a már tepsiben lévő húsos rétegre öntjük.

Végül befedjük a másik réteggel, szintén a tenyerünk közt lapogatunk egy-egy adag darált húst. 180 fokos sütőben kb. 30 percig sütjük. Ezután éles késsel 6 kockára vágjuk, majd tejföllel megkenjük, és visszatesszük további 5 percre a sütőbe. Savanyúságot kínálunk mellé.

Mézes fügekenyér

Hozzávalók: 20 dkg kristálycukor, 3 db tojás, 1 csomag vanília cukor, 3 ek. méz, 5 dkg étcsokoládé (reszelt), 20 dkg füge (puha, apróra vágott), 25 dkg liszt, 1 csomag sütőpor.

Elkészítés: A cukrot és a vanília cukrot a tojásokkal habosra keverjük. Hozzáadjuk a mézet, a reszelt csokoládét, valamint az apróra vágott – korábban vízben vagy fügeborban – puhára áztatott fügét. A lisztet összekeverjük a sütőporral, majd hozzáadjuk a folyékony hozzávalókat.

Kizsírozott vagy sütőpapírral ellátott 20x40 cm-es tepsiben egyenletes vastagságúra terítjük, és 175 fokra előmelegített sütőben átsütjük.

Hosszú, keskeny szeletekre vágjuk és tálaljuk, vagy fémdobozba téve napokig tárolhatjuk.

Vörösmarty Mihály

A szegény asszony könyve

Egy szegény nő, Isten látja,
Nincs a földön egy barátja,
Ág, szegény és gyámolatlan,
Ül magán a csendes lakban.
Gyásza nincsen, gyásza rég volt,
Még midőn jó férje megholt;
De ruhája mégis gyászol:
Szíve fél a tarkaságtól.
Dolga nincs, hogy volna dolga?
Kis ebédhez nem kell szolgál.
S az ebédnél nincs vendége,
Csak a múlt idők emléke.
Aki maga néz a tálba,
Azt az étel nem táplálja:
Több annak a gondolatja,
Mint amennyi jó falatja.
Gondol vissza és előre
A sok jó és bal időre.
S félig étel, félig bánat:
Mindkettőbe belefárad.

Hejh nem így volt hajdanában,
Mig nem járt özvegyruhában:
Tele kamra, tele pince
S mindig kézben a kilincse,
És szegénynek és boldognak
Udvar és ház nyitva voltak.
Vendéget nem kelle kérni:
Önként szoktak ők betérni,
Víz' dicsémi, bor' fecsélni,
És a gazdát nem kímélni.
A szegény, kit Isten küldött,
Ide gyakran beköszöntött,
És azon mit innen elvitt,
Lelkében nem tört meg a hit:
Nem hideg pénz, hideg arcok,
Eleség volt az ajándok.
És ha néha úgy történék,
Bár nagy ritkán, nem jött vendég,
Akkor sem lón üres a ház,
Bőven volt az istenáldás:
Jobbra, balra a sok gyermek
Játszottak és verekedtek,
S gondjaiért az anyának
Sok bajt, örömet adának.

Hajh azóta csak bút látott,
Hogy a gazda sírba szállott:
Gyermekei szétfutottak
Napkeletnek, napnyugotnak,
S a szegény nő elhagyatva
Úgy maradt, mint a szedett fa.

Az idő jár, s ő csak megvan,
Hol reményben, hol bánatban.

Szűken teng kis vagyonából,
És ha néha sorsa fordul,
Gazdálkodni még most sem tud,
Ha neki van, másnak is jut:
Jobb időkből rossz szokása,
Hogy a könnyeket ne lássa,
Megfelezeni kis kamráját,
S maga gyakran szükségét lát.

Most ott ül az asztal mellett,
Imakönyvében keresget.
Könyvét híják Rózsáskertnek,
Melyben szent rózsák teremnek.
Régi, jó, de kopott jószág,
Melyet még csak a barátság
S egypár ernyedt szál tart össze,
Oly igen meg van viselve.
S ím kopognak, és köhentve
Az öreg jó Sára lép be:

– Isten áldja meg, nagyasszony!
Most ugyancsak legjobb itthon.

Jó, hogy ilyenkor ki nem jár,
Majd elvesztem, oly nagy a sár.

– Hát mi jót hoz, Sára néni?

– Istenem! bár tudnék hozni.

Egy kéréssel jöttem volna,
Ha miatta meg nem szólna.

Oly nehéz most a szegénynek,
Tán jobb volna, ha nem élnek.

Imádságozó könyvet kérnék,
Higgye meg, most oly jólesnék.

Mert hiszen ha már az ember
Szépszerint jóllakni sem mer,

Már ha szűken él kenyérrel,
Éljen Isten igéjével,

Így legalább árva lelkünk
Az imádság tartja bennünk.

Itt, tudom, van heverőben:
Adjon az Isten nevében.

– Jó asszony, – felelt az özvegy –
Könyvem nincs több, csak ez az egy,

De ha már úgy megkívánta,
És ettől függ boldogsága,

Vegye egy felét jó névvel,
Én beérem más felével.

S fele ide, fele oda,
Könyvét kétfelé osztotta.

Most a két jó öregasszony,
Hogy semmi jót ne mulasszon,
Fél könyvből, de nem fél szívvel,
Imádkoznak este, reggel,
S ha van Isten mennyországban,
Nem imádkoznak hiában.